

וועדה לשימור אתרים

מפגש 3 9.6.2025

חברי וחברות הוועדה:

1. אדריכלית גב' אניטה שטיבלמן
2. מר עמית בוחבוט – סגן ראש העיר
3. הרב שמעון אלון
4. מר' מיכאל זיגמן – חבר מועצת העיר
5. דר' סימה ניסלבאום- סגנית ראש העיר יו"ר הוועדה
6. גב' לאה פדידה- חברת מועצה

לא הגיעו:

גב' לאה פדידה- חברת מועצה

הרב שמעון אלון – חבר מועצה

הישיבה נפתחת בברכת תודה והבהרה כי וועדה זו היא וועדה שהובלתה היא על ידי גורם מקצועי- אדריכלית גב' אניטה שטיבלמן והיא זו שמתווה את התכנים. אניטה מסבירה ומדגישה כי הוועדה נבחרת על המהות- שימור מבנים היסטוריים והכרזה עליהם ונדרש תיעוד של העשייה בוועדה לשם קבלת ההסמכה. ניתן לדון בנושאים משיקים בנוסף למהות, כמו שעשינו עם החינוך.

על סדר היום:

1. עדכונים ושופף.
2. שימור מבנים היסטוריים לאור סטטוס התחדשות עירונית.

חלק א'

עדכונים ושופף.

התייחסות לפרוטוקול של הישיבה הקודמת:

1. בדיקת תכנית הלימודים "היישוב שלי" בבתי הספר היסודיים וחשיבה על למידה על האתרים. באחריות עדי שאל. מטופל לקראת שנה"ל הבאה.
2. בדיקת הקמת קבוצת מראיינים. ות ומתעדים. ות בבתי הספר בחטיבה\תיכון. ייבדק לאחר תחילת שנת הלימודים הבאה כאשר תהיה פניות.
3. לבדוק עם מרכז צעירים הקצאת סטודנט. ית לנושא. טופל, לירז מנהלת מרכז צעירים וסופי בודקות התאמה של סטודנט. ית לאחר שהעברתי את מהות הדרישה. אניטה תלווה את הנבחר. ת.
4. שיחה עם מנהל. ת האתר של העירייה ומנכ"ל. האתר בשלבי התחדשות. אניטה וסימה מקדמות זאת.
5. נושא הבטיחות והשיפוץ יעלה בשיחה אצל ראש העיר.

- הנושא עלה, מדובר על תקציבי ענק . יילקח בחשבון בעתיד.
6. הצעה לראש העיר דרך מחלקת תרבות לכתוב המנון ליקנעם - הוצע וירד מהפרק על ידי מנהל התרבות.
  7. מיון מקצועי של תיעודי עבר - סימה יצרה קשר עם הדס כגן ללמידה.
  8. הקמת בית מורשתומוזיאון - הצעה לראש העיר - קיים בחשיבה העירונית העתידית.

חלק ב'

אדריכלית אניטה שטיבלמן מציגה מצגת מלווה בהסברים ותיווך לוועדה:

המצגת: מוצג הקישור לאתר המציג אתרי מורשת בישראל.

https://shimur.org/signs_cat/%d7%a9%d7%9c%d7%98%d7%99-%d7%9e%d7%95%d7%a8%d7%a9%d7%aa-%d7%91%d7%99%d7%a7%d7%a0%d7%a2%d7%9d

מופיעים שם האתרים הבאים:

- א. מעברת יקנעם.
- ב. מכון תערוכת (סילו) ומחלבה . (יקנעם מושבה).
- ג. מגדל השמירה.
- ד. בית לובוצקי
- ה. בית הספר הראשון ובית הספר השני (לא ביקנעם).

22/08/2024

וועדה לשימור אתרים

תפקיד וועדת השימור

תפקיד ועדת שימור הוא לתת המלצות מקצועיות הנגעות לעניין שימור אתרים ומבנים בתחום המוניציפאלי של הרשות המקומית , למועצה המקומית , ובין היתר לוועדה המקומית לתכנון ובנייה . על הוועדה המקומית לשימור הוטלה גם המשימה לנהל את רשימת האתרים לשימור בתחום שיפוטה של הוועדה . כמו כן, יש לוועדה, באמצעות מהנדס הרשות המקומית , כלים לדרוש מבעלי נכסים בעלי ערכים לשימור לתחזק את נכסיהם .

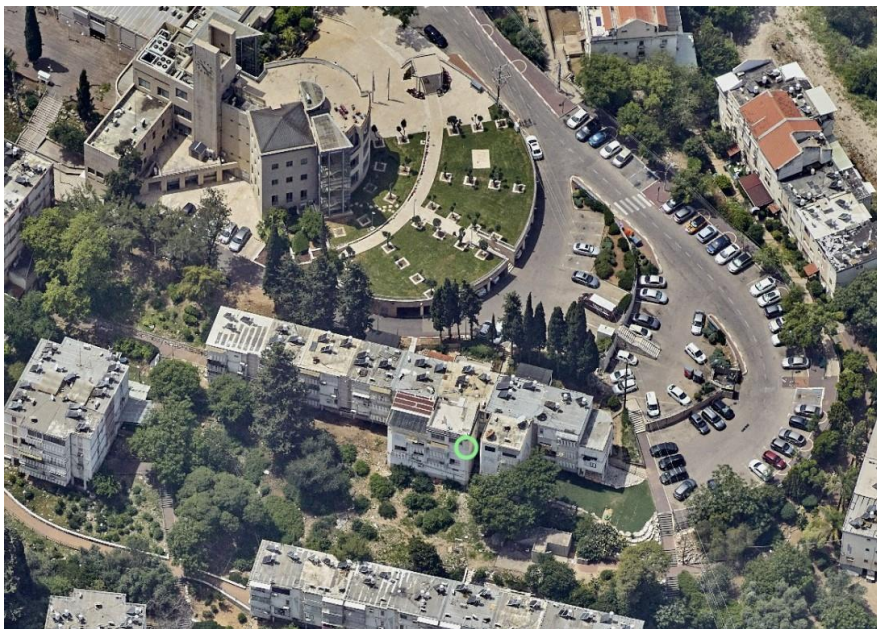

עיריית יקנעם
מחלקת תרבות ושימור

09/06/2025

וועדה לשימור אתרים

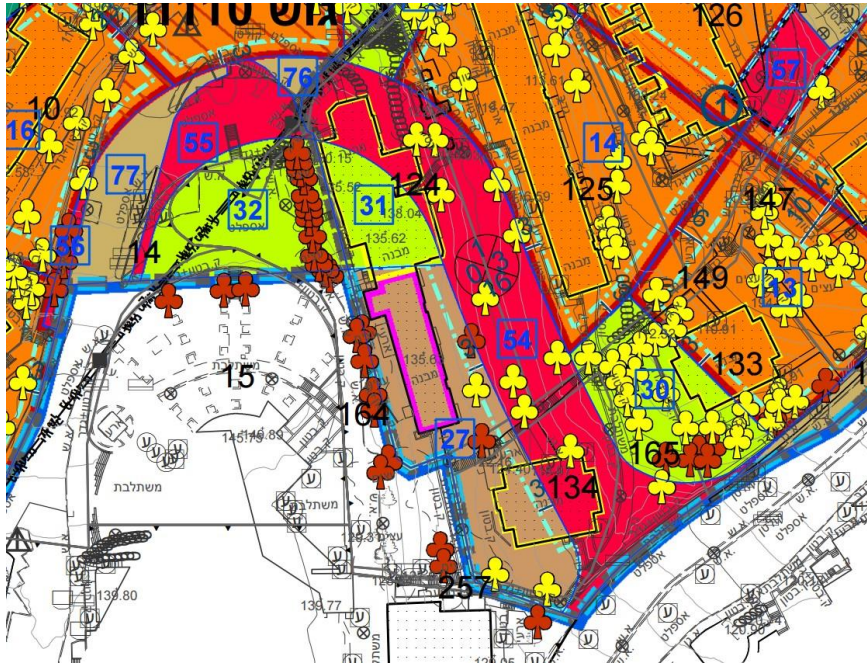

09/06/2025

וועדה לשימור אתרים

1. לאמץ החלטה של התכנית להתחדשות עירונית ולהכריז על מבנה לשימור (חלק ממבנה המקורי) ברח' התאנה, גוש 11098 חלקה 124.

1. אימוץ ההחלטה של התכנית להתחדשות עירונית ולהכריז על מבנה לשימור (חלק ממבנה המקורי) ברח' התאנה, גוש 11098 חלקה 124.

המבנה בתא שטח 27 יוגדר כמבנה לשימור. כל עבודה או שימוש בו יהיו כפופים להתחייבות לביצוע עבודות השימור, תוך שמירה על ערכיו הייחודיים. הוראות אלו יחולו על כלל העבודות הנוגעות למבנה, לרבות עבודות במעטפת החיצונית, עבודות פנים, שימור חומרי הגמר, התקנת או החלפת תשתיות ומתקנים – לרבות מערכות מיזוג אוויר

הריסת חלקים במבנה (ובכלל זה תוספות מאוחרות שאינן חלק מהמבנה המקורי), או תוספות חדשות למבנה, תתאפשרנה רק באישור הוועדה המקומית, לאחר שהשתכנעה כי לא ייגרם נזק לערכי השימור של המבנה.

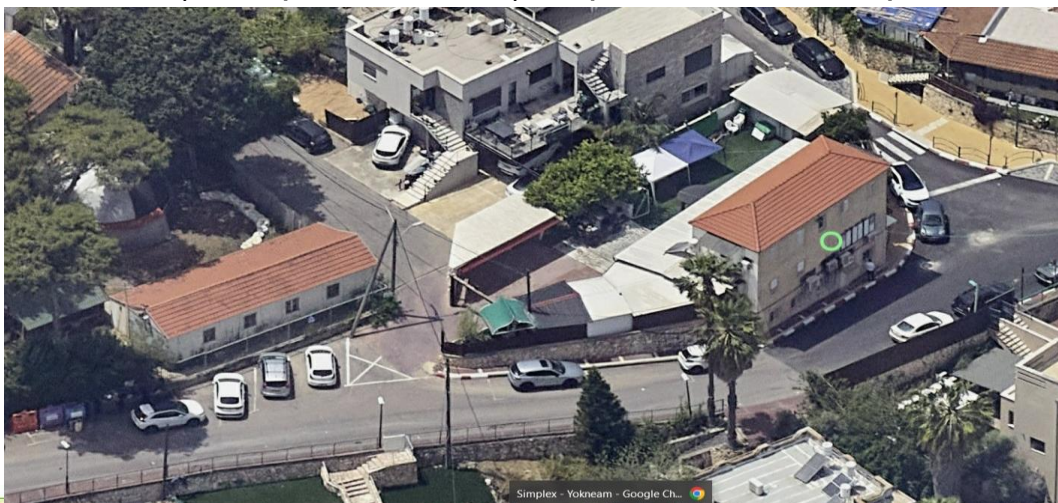

2. המלצה להגיש בקשה להכרזה על מבנה לשימור לרשות השימור המרכזית:
מבנה צריף בית ספר "אורנים" יקנעם (גוש 11097 חלקה 275)

09/06/2025

וועדה לשימור אתרים

מבנה צריף בית ספר אורנים יקנעם (גוש 11097 חלקה 275)

09/06/2025

וועדה לשימור אתרים

3. המלצה להגיש בקשה להכרזה על מבנה לשימור ל"רשות השימור המרכזית":
מבנה המשמש לבית הכנסת ומגורים רח' לילך פינת מרגנית יקנעם (גוש 11097 חלקה 251)
חשוב לציין כי יש קושי להשיג מידע ורקע היסטורי על המבנים, המפורטים בסעיפים 2 ו 3 הצוערת גבי טל שחר ז'בוטינסקי אוספת מידע.

טופס הצגת מבנה לשימור – בית הכנסת הישן בבית הספר אורנים, יקנעם עילית (גוש 11097, חלקה 275)

שם המבנה:

בית הכנסת הישן בבית הספר אורנים

כתובת:

רחוב לילך 2, יקנעם עילית
גוש 11097, חלקה 275

שנת הקמה:

סביבות שנות ה-50

שימוש מקורי:

בית ספר יסודי ממלכתי ("אורנים") עם בית כנסת קהילתי במתחם

שימוש נוכחי:

בית ספר יסודי דמוקרטי, מבנה בית הכנסת משמש כיום לפעילות קהילתית/דתית (ייתכן שאינו פעיל באופן מלא).¹²

רקע היסטורי:

בית הספר אורנים הוא אחד ממוסדות החינוך הוותיקים ביותר בעיר, ונוסד בשנות ה-50 כחלק מהתפתחותה של יקנעם עילית כעיר עולים צעירה. המבנה שימש לא רק כמרכז חינוכי אלא גם כמרכז קהילתי דתי, כאשר בית הכנסת במתחם שימש את תושבי השכונה לתפילה, התכנסות וחזוק הזהות היהודית. המבנה מהווה עדות חיה לשילוב בין חינוך לערכי מסורת וקהילה בראשית ימי העיר³

חשיבות היסטורית ותרבותית:

- מהווה סמל להתפתחות מערכת החינוך בעיר ולשילוב בין חינוך לערכי מסורת וקהילה.
- שימש עוגן חברתי, דתי ותרבותי לדורות של תושבים ותלמידים.
- מדגים את דפוסי ההתיישבות, קליטת העלייה והקמת מוסדות ציבור מרכזיים בראשית המדינה.

נימוקים לשימור:

- ערך היסטורי וקהילתי מובהק: המבנה משקף את ראשית ההתיישבות והחינוך בעיר ואת חשיבות המוסדות הקהילתיים.
- שימור המבנה יאפשר להמשיך ולספר את סיפור ההתפתחות העירונית, החברתית והדתית של יקנעם עילית.

¹ <https://sites.google.com/tzfonet.org.il/oranimnew/hazon>

² <https://www.madlan.co.il/education/school/210880>

³ <https://sites.google.com/tzfonet.org.il/oranimnew/hazon>

- המבנה מהווה דוגמה ייחודית לשילוב בין מוסד חינוכי למוסד דתי במבנה אחד, תופעה חשובה בהתפתחות ערי עולים בישראל.

מאפיינים אדריכליים:

- מבנה ציבורי טיפוסי לשנות ה-50, בעל חללים גדולים, תקרות גבוהות, וחלונות רחבים.
- עיצוב פשוט, פונקציונלי, המותאם לצורכי קהילה מתפתחת.

09/06/2025

וועדה לשימור אתרים

חשיבות היסטורית ותרבותית:

- מהווה סמל להתפתחות מערכת החינוך בעיר ולשילוב בין חינוך לערכי מסורת וקהילה.
- שימש עוגן חברתי, דתי ותרבותי לדורות של תושבים ותלמידים.
- מדגים את דפוסי ההתיישבות, קליטת העלייה והקמת מוסדות ציבור מרכזיים בראשית המדינה.

נימוקים לשימור:

- ערך היסטורי וקהילתי מובהק: המבנה משקף את ראשית ההתיישבות והחינוך בעיר ואת חשיבות המוסדות הקהילתיים.
- שימור המבנה יאפשר להמשיך ולספר את סיפור ההתפתחות העירונית, החברתית והדתית של יקנעם עילית.
- המבנה מהווה דוגמה ייחודית לשילוב בין מוסד חינוכי למוסד דתי במבנה אחד, תופעה חשובה בהתפתחות ערי עולים בישראל.

מאפיינים אדריכליים:

- מבנה ציבורי טיפוסי לשנות ה-50, בעל חללים גדולים, תקרות גבוהות, וחלונות רחבים.
- עיצוב פשוט, פונקציונלי, המותאם לצורכי קהילה מתפתחת.

טופס הצגת מבנה לשימור – מבנה מגורים ברחוב לילך (גוש 11097, חלקה 251) – כיום בית מגורים משולב בית כנסת

שם המבנה:

בית הכנסת ברחוב לילך (מבנה מגורים משולב בית כנסת)

כתובת:

רחוב לילך, יקנעם עילית
גוש 11097, חלקה 251

שנת הקמה:

סביבות שנות ה-50

שימוש מקורי:

מבנה מגורים לעולים חדשים

שימוש נוכחי:

בית מגורים משולב עם בית כנסת

רקע היסטורי:

המבנה נבנה בשנות ה-50 כחלק מהשכונות הראשונות של יקנעם עילית, במטרה לשמש בית מגורים לעולים החדשים שהגיעו לעיר. עם השנים, בעקבות צורך קהילתי הולך וגובר, הוסב המבנה לבית כנסת, וכיום משמש מרכז תפילה וקהילה פעיל. השינוי ביעודו של המבנה משקף את תהליכי הצמיחה וההסתגלות של העיר הצעירה ואת חשיבות היוזמה המקומית בפיתוח מוסדות דת וקהילה.

חשיבות היסטורית ותרבותית:

- מספר את סיפור קליטת העלייה והמעבר ממגורים פרטיים למבני ציבור ודת.
- משקף את הגמישות והיוזמה של התושבים בהקמת מוסדות דת מתוך מבנים קיימים.
- משמש מוקד קהילתי, רוחני וחברתי עד היום.

נימוקים לשימור:

- עדות חיה לתהליכי ההתפתחות של יקנעם עילית – ממעברת עולים לעיר מבוססת עם מוסדות דת וקהילה.
- שימורו יתרום להנצחת סיפור קליטת העלייה והיוזמה המקומית.
- המבנה מייצג את תופעת השימוש המשני (adaptive reuse) של מבנים, ערך חשוב בתכנון עירוני בר-קיימא.

מאפיינים אדריכליים:

- מבנה מגורים טיפוסי לשנות ה-50, בעל תכנית פשוטה, קירות עבים, מרפסות סגורות, וחלונות עץ.
- ההתאמה לבית כנסת בוצעה תוך שמירה על מאפייני המבנה המקוריים.

מתוך הדברים שנאמרו בדיון:

- ✓ בשכונה הוותיקה מתקיים תהליך של הסדרה של כל השכונה.
- ✓ הוחלט על שימור מבנה מגורים. בתהליך סטטוטורי. בלוק סמוך לעירייה.
- ניתן יהיה להסב לשימוש העירייה וצרכיה. יהיה שימור אלמנטים מהבלוק.
- ניתן לשנות ייעוד, שימושים נוספים כגון מועדון נוער שכונתי.
- ✓ יתוקצב במסגרת השינויים בשכונה.
- ✓ המבנים שיוצעו בדיון ייכנסו לשלב ההכרזה. טל ז'בוטינסקי תלמד את התהליך לקראת ההכרזה. החומר הקיים ישן מאד. חלק מהנכסים משותפים עם המושבה.
- ✓ ברגע שיש הכרזה המשמעות היא שאסור להרוס את המבנה.
- ✓ ישנם כללים ועקרונות לבחירת מבנה לשימור. ישנה תבנית סדורה לתהליך.
- ✓ מוצע לשמר את בית הכנסת הראשון. רחוב המרגנית 8.
- ✓ בית כנסת אליהו הנביא ברחוב הרימון.
- ✓ גן ילדים הראשון ביקנעם- בית "סגול".

- ✓ מוצע לשמר את המאפיה הראשונה בעיר ומקווה ראשון.
- ✓ העירייה תקצה תקציב לתיעוד. ייבדק דרך מרכז צעירים. חיבור סטודנט. ית.
- ✓ מוצע להפוך את בית ספר "הדסים" הישן לאתר תיירותי בזכות מיקומו. עלות של מאות אלפי שקלים וזה תלוי בתב"ע.
- ✓ בטיפול לשימור- בית הכנסת הישן בבית הספר אורנים רחוב לילך 2 גוש 11097 חלקה 275

רקע היסטורי:

בית הספר אורנים הוא אחד ממוסדות החינוך הוותיקים ביותר בעיר, ונוסד בשנות ה-50 כחלק מהתפתחותה של יקנעם עילית כעיר עולים צעירה. המבנה שימש לא רק כמרכז חינוכי אלא גם כמרכז קהילתי דתי, כאשר בית הכנסת במתחם שימש את תושבי השכונה לתפילה, התכנסות וחיזוק הזהות היהודית. המבנה מהווה עדות חיה לשילוב בין חינוך לערכי מסורת וקהילה בראשית ימי העיר⁴

חשיבות היסטורית ותרבותית:

- מהווה סמל להתפתחות מערכת החינוך בעיר ולשילוב בין חינוך לערכי מסורת וקהילה.
- שימש עוגן חברתי, דתי ותרבותי לדורות של תושבים ותלמידים.
- מדגים את דפוסי ההתיישבות, קליטת העלייה והקמת מוסדות ציבור מרכזיים בראשית המדינה.

נימוקים לשימור:

- ערך היסטורי וקהילתי מובהק: המבנה משקף את ראשית ההתיישבות והחינוך בעיר ואת חשיבות המוסדות הקהילתיים.
- שימור המבנה יאפשר להמשיך ולספר את סיפור ההתפתחות העירונית, החברתית והדתית של יקנעם עילית.
- המבנה מהווה דוגמה ייחודית לשילוב בין מוסד חינוכי למוסד דתי במבנה אחד, תופעה חשובה בהתפתחות ערי עולים בישראל.

להמשך:

1. תיעוד- הקמת מוזיאון – תיערך פנייה לגבי הדס כגן לבחינת הסטטוס.
2. קידום מלגת סטודנט. ית לעבודה עם אד' אניטה שטיבלמן- סימה בקשר עם מרכז צעירים.
3. אותר הגן הראשון- בית "סגול כיום" – הועבר לאניטה.
4. המשך בחינת שימור בית הכנסת הראשון בהתאם להצעת חבר הוועדה עמית בוחבוט.

כתבה:

דר' סימה ניסלבאום